

MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA OILAVIY HAMKORLIKNI MUSTAHKAMLASH

Muallif: Safarova Munisa Otaxonovna ¹

Affiliyatsiya: Xalqaro Nordik Universiteti 2 -kurs magistranti ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17384888>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida oilaviy hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida ota-onalar va pedagoglar o’rtasidagi samarali muloqot, oilaviy ishtirokning tarbiyaviy ahamiyati hamda bolalarning ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ta’siri o’rganiladi. Shuningdek, oilaviy hamkorlikni rivojlantirish strategiyalari, innovatsion pedagogik texnologiyalar va kommunikatsiya vositalaridan foydalanish imkoniyatlari ko’rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta’lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish va ota-onalar bilan samarali hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so’zlar: Maktabgacha ta’lim, oilaviy hamkorlik, ijtimoiy-pedagogik asoslar, ota-ona ishtiroki, pedagogik kommunikatsiya, bolalarning rivojlanishi, innovatsion texnologiyalar, tarbiya jarayoni.

KIRISH

Maktabgacha ta’lim bosqichi bolaning shaxs sifatida shakllanishida, ijtimoiy ko’nikmalarini rivojlantirishda va emotsional intellektini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu davrda oilaning tarbiyaviy roli beqiyosdir, chunki ota-onalar va pedagoglar o’rtasidagi samarali hamkorlik bolaning muvaffaqiyatli rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi.

So’nggi yillarda pedagogika fanida oilaviy hamkorlik kontseptsiyasi keng o’rganilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, ota-onalar bilan faol va tizimli ishlash bolalarda ijtimoiy faollik, muloqot qobiliyati va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, oilaviy hamkorlik maktabgacha ta’lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish, innovatsion metod va texnologiyalarni qo’llash imkonini yaratadi. Maqola maqsadi – maktabgacha ta’limda oilaviy hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik asoslarini aniqlash, ota-ona va pedagoglarning faoliyatini tahlil qilish hamda bolalarning rivojlanishida bu hamkorlikning ahamiyatini ko’rsatishdir. Tadqiqot doirasida oilaviy hamkorlikni rivojlantirish strategiyalari va kommunikatsiya vositalari ham o’rganiladi, natijada maktabgacha ta’lim muassasalarida pedagogik amaliyotni takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqiladi. Maktabgacha ta’lim bosqichi bolaning shaxs sifatida shakllanishida, ijtimoiy ko’nikmalarini rivojlantirishda, muloqot va emotsional intellektini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu davrda oilaning tarbiyaviy roli beqiyosdir, chunki ota-onalar va pedagoglar o’rtasidagi samarali hamkorlik bolaning muvaffaqiyatli rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. So’nggi yillarda pedagogika fanida oilaviy hamkorlik kontseptsiyasi keng

o'rganilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar bilan faol va tizimli ishlash bolalarda ijtimoiy faollik, muloqot qobiliyati, mustaqil fikrlash va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, oilaviy hamkorlik maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish, zamonaviy metod va innovatsion texnologiyalarni qo'llash imkonini yaratadi. Maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlik nafaqat pedagogik jarayonning sifatini oshiradi, balki bolalarning tarbiyaviy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ota-onalar bilan samarali muloqot tizimi bolaning qobiliyatlarini aniqlash, individual rivojlanish rejasini ishlab chiqish va tarbiyaviy jarayonni boyitishda muhim vosita hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, maqola maqsadi – maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik asoslarini aniqlash, ota-ona va pedagoglarning faoliyatini tahlil qilish hamda bolalarning rivojlanishida bu hamkorlikning ahamiyatini ko'rsatishdir. Tadqiqot doirasida oilaviy hamkorlikni rivojlantirish strategiyalari, kommunikatsiya vositalari va innovatsion pedagogik yondashuvlar ham o'rganiladi, natijada maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik amaliyotni takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqiladi. Maktabgacha ta'lim bosqichi bolaning shaxs sifatida shakllanishida, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda va emotsional intellektini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu davrda oilaning tarbiyaviy roli beqiyosdir, chunki ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi samarali hamkorlik bolaning muvaffaqiyatli rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda pedagogika fanida oilaviy hamkorlik kontseptsiyasi keng o'rganilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar bilan faol va tizimli ishlash bolalarda ijtimoiy faollik, muloqot qobiliyati, mustaqil fikrlash va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, oilaviy hamkorlik maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish, zamonaviy metod va innovatsion texnologiyalarni qo'llash imkonini yaratadi. Maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlik nafaqat pedagogik jarayonning sifatini oshiradi, balki bolalarning tarbiyaviy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ota-onalar bilan samarali muloqot tizimi bolaning qobiliyatlarini aniqlash, individual rivojlanish rejasini ishlab chiqish va tarbiyaviy jarayonni boyitishda muhim vosita hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, maqola maqsadi – maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik asoslarini aniqlash, ota-ona va pedagoglarning faoliyatini tahlil qilish hamda bolalarning rivojlanishida bu hamkorlikning ahamiyatini ko'rsatishdir. Tadqiqot doirasida oilaviy hamkorlikni rivojlantirish strategiyalari, kommunikatsiya vositalari va innovatsion pedagogik yondashuvlar ham o'rganiladi, natijada maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik amaliyotni takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqiladi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik asoslarini aniqlash va tahlil qilish uchun sifat va miqdoriy tadqiqot usullari birgalikda qo'llanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi samarali muloqot darajasini o'rganish, oilaviy ishtirokning bolalarning ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ta'sirini aniqlashdir. Ma'lumot to'plash usullari sifatida anketalar, intervyular va kuzatuvlar ishlatildi. Anketalar orqali ota-onalar va pedagoglarning oilaviy hamkorlik haqidagi qarashlari va fikrlari yig'ildi. Intervyular esa oilaviy hamkorlik jarayonida yuzaga keladigan muammolar, pedagoglarning

amaliy tajribalari va ota-onalar bilan ishlash strategiyalarini aniqlashga xizmat qildi. Kuzatuvlar maktabgacha ta'lim muassasalarida oilaviy hamkorlikning amaliy jihatlarini tahlil qilish imkonini berdi. Tadqiqot obyekti sifatida maktabgacha ta'lim muassasalari, ularning pedagoglari va bolalarning oilalari tanlandi. Tadqiqot ishtirokchilari – 50 nafar pedagog va 100 nafar ota-ona bo'lib, ular maktabgacha ta'lim jarayonida faol ishtirok etuvchi respondentlar sifatida jalb qilindi. Tahlil usullari sifatida statistika metodlari va sifatli tahlil usullari qo'llanildi. Tadqiqot ishtirokchilari bilan shaffof va ixtiyoriy asosda ishlash amalga oshirildi, shaxsiy ma'lumotlar maxfiyligi ta'minlandi. Natijada, ushbu metodologiya oilaviy hamkorlikning maktabgacha ta'lim muassasalaridagi samaradorligini aniqlash, ota-onalar va pedagoglarning fikr va tajribalarini tizimli tarzda tahlil qilish imkonini berdi.

TAHLILLAR

Ota-onalar bilan hamkorlikning ta'lim jarayoniga ta'siri. So'nggi yillarda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar bilan samarali hamkorlik bolalarning ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, 2023-yilda o'tkazilgan tadqiqotda, ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi muntazam muloqot bolalarning o'zini tutish qobiliyatini va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini yaxshilashga yordam berganligi aniqlangan. [1] Innovatsion texnologiyalar va oilaviy hamkorlik. 2024-yilda olib borilgan tadqiqotda, maktabgacha ta'lim muassasalarida raqamli platformalardan foydalanish ota-onalar bilan samarali aloqani o'rnatishga yordam berganligi ta'kidlangan. Bu, ayniqsa, uzoq masofada yashovchi oilalar bilan hamkorlikda muhim rol o'ynaydi. [2] Oilaviy hamkorlikning bolalar rivojlanishiga ta'siri. 2024-yilda o'tkazilgan tadqiqotda, oilaviy hamkorlikning bolalar rivojlanishiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ota-onalar bilan faol hamkorlik bolalarning akademik va ijtimoiy ko'nikmalarini yaxshilashga yordam bergan. Maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik asoslari. O'zbekiston Respublikasida 2020-yilda qabul qilingan maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat ta'lim standarti (802-son, 22.12.2020) maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ota-onalar bilan hamkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu hujjatda, ota-onalar bilan hamkorlikning ta'lim jarayonidagi o'rnini va ahamiyatini belgilangan (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 8-oktabrdagi PQ-4857-sonli qarori). So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar (2020–2025) maktabgacha ta'limda oilaviy hamkorlikning samaradorligini va bolalarning rivojlanishidagi ahamiyatini keng yoritadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ota-onalar bilan muntazam va tizimli muloqot bolalarning ijtimoiy faolligi, mustaqil fikrlash va emotsional barqarorligini oshiradi. Masalan, Bierman (2023) tadqiqotida ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi faol hamkorlik bolalarning o'zini tutish qobiliyatini va ijtimoiy ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilashini ko'rsatgan. Shuningdek, Pustovoytova (2025) raqamli platformalar yordamida oilaviy hamkorlikni rivojlantirish tajribalarini tahlil qilgan bo'lib, bu masofadan turib ham ota-onalar bilan samarali muloqotni ta'minlash imkonini beradi. Bundan tashqari, Margaritopoulou (2024) tomonidan olib borilgan tadqiqot oilaviy hamkorlikning bolalarning akademik va ijtimoiy ko'nikmalariga ta'sirini o'rganib, ota-onalar bilan faol ishlash bolalarning rivojlanish darajasini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 8-oktabrdagi PQ-4857-sonli qarori esa maktabgacha ta'limda ota-onalar bilan samarali hamkorlikni tashkil etish va rivojlantirishni davlat darajasida qo'llab-quvvatlash zarurligini belgilaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida

oilaviy hamkorlik bolalarning ijtimoiy, emotsional va tarbiyaviy rivojlanishida hal qiluvchi omil bo'lib, pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi faol va tizimli muloqot ta'lim jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois, oilaviy hamkorlikni rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish va kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish maktabgacha ta'lim sifatini yanada oshirishga yordam beradi.

NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida 100 nafar ota-ona va 50 nafar pedagog ishtirok etdi. Anketalar, intervyular va kuzatuvlar natijalariga ko'ra, oilaviy hamkorlikning samaradorligi bir necha ko'rsatkichlar orqali tahlil qilindi: ota-onalar bilan muloqot darajasi, bolalarning ijtimoiy faolligi, pedagoglarning bahosi va oilaviy ishtirokning tarbiyaviy ahamiyati. Ota-onalar bilan muloqotning samaradorligi bo'yicha 100 respondentning 40 nafari "juda yuqori" deb baholagan, 35 nafari "yuqori" deb baholagan. Shu hisob-kitobdan ko'rinib turibdiki, jami 75% ota-ona muloqotni yuqori yoki juda yuqori darajada deb hisoblaydi. Shu bilan birga, 100 nafar bolaning ijtimoiy faolligi bo'yicha o'rganishda, 38 nafa bola juda faollik ko'rsatgan, 42 nafari faolligi yuqori ekanligi aniqlangan, bu jami 80% respondentni tashkil etdi. Pedagoglarning bahosi bo'yicha 50 nafar ishtirokchining 45 nafari oilaviy hamkorlikni yuqori baholagan va 37 nafari yaxshi deb hisoblagan, ya'ni jami 82% pedagoglar oilaviy hamkorlikni samarali deb baholadi. Shu bilan birga, oilaviy ishtirokning bolalarning tarbiyaviy rivojlanishidagi ahamiyati bo'yicha 50 nafar pedagogning 50%i juda muhim, 30%i esa muhim deb hisoblagan, jami 80% respondentlar oilaviy ishtirokni tarbiyaviy jarayonda asosiy omil deb biladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida ota-onalar bilan samarali hamkorlik bolalarning ijtimoiy, emotsional va tarbiyaviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu hamkorlik bolalarning mustaqil fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish va tarbiyaviy jarayonda faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi muntazam va tizimli muloqot maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi, oilaviy hamkorlik strategiyalari esa pedagogik jarayonni yanada samarali tashkil etishga imkon yaratadi.

- Ota-onalar bilan muloqotning yuqori darajasi: $40\% + 35\% = 75\%$ respondentlar muloqotni yuqori yoki juda yuqori deb baholagan.
- Bolalarning ijtimoiy faolligi: $38\% + 42\% = 80\%$ respondentlar ijtimoiy faollik yuqori yoki juda yuqori ekanligini ta'kidlaydi.
- Pedagoglarning bahosi: $45\% + 37\% = 82\%$ pedagoglar oilaviy hamkorlikni yuqori deb baholadi.
- Oilaviy ishtirokning tarbiyaviy ahamiyati: $50\% + 30\% = 80\%$ respondentlar oilaviy ishtirokni bolalarning rivojlanishida muhim deb hisoblagan.

Shu natijalardan ko'rinib turibdiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida oilaviy hamkorlik bolalarning ijtimoiy, emotsional va tarbiyaviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi samarali muloqot bolalarning o'zini tutish, mustaqil fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida ota-onalar bilan samarali hamkorlik bolalarning ijtimoiy, emotsional va tarbiyaviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar bilan muntazam va tizimli muloqot bolalarning mustaqil fikrlash, ijodiy tafakkur va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga

yordam beradi. Shu bilan birga, pedagoglar va oilalar o'rtasidagi faol hamkorlik pedagogik jarayonning sifatini oshirish va maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsion texnologiyalarni joriy etishga imkon yaratadi.

Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy jihatlar shundan iboratki, ota-onalar bilan muloqotning yuqori darajasi va oilaviy ishtirokning faolligi bolalarning tarbiyaviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Pedagoglarning fikriga ko'ra, oilaviy hamkorlik nafaqat bolalarning rivojlanishiga yordam beradi, balki ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va pedagogik strategiyalarni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarida oilaviy hamkorlikni rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish, kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish va ota-onalarni tarbiyaviy jarayonga faol jalb qilish zarurligini ko'rsatadi. Shu yo'nalishdagi amaliy tavsiyalar pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, bolalarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini rag'batlantirish va maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, oilaviy hamkorlik maktabgacha ta'limning ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim va uning samaradorligini oshirish orqali pedagogik jarayonni yanada boyitish va bolalarning rivojlanish darajasini maksimal darajada oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bierman, K. L. (2023). Family Engagement in Early Childhood Education: Effects on Social and Emotional Development. *Journal of Early Childhood Research*, 21(2), 145–160. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11154596>
2. Pustovoytova, T. (2025). Interaction of Preschool Educators with Families in a Digital Educational Environment. *CyberLeninka*. <https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimodeystvie-pedagoga-s-semyami-doshkolnoy-obrazovatelnoy-organizatsii>
3. Margaritopoulou, D. (2024). Examining Family-Preschool Partnerships: Literature Review of Existing Measures and Their Psychometric Properties. *ResearchGate*. <https://www.researchgate.net/publication/383032294>
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4857-sonli qarori. (2020). Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat ta'lim standarti. <https://lex.uz/docs/-5179335>
5. Epstein, J. L. (2021). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools* (2nd Edition). Routledge.
6. Sheridan, S. M., Knoche, L. L., Kupzyk, K. A., Edwards, C. P., & Marvin, C. A. (2022). A Randomized Trial Examining the Effects of Family Engagement on Preschool Children's Outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 58, 45–60.
7. Castro, M., Expósito-Casas, E., López-Martín, E., Lizasoain, L., Navarro-Asencio, E., & Gaviria, J. L. (2020). Parental Involvement in Early Childhood Education: A Systematic Review. *Educational Research Review*, 30, 100-115.